

ВІДГУК

офіційного опонента

к.філол.н, доц. Сивокінь Ганни Володимирівни

про дисертацію Аккурт Владислави Євгенівни

«Лінгвістичні особливості модальності переконання у мові

обвинувача в судовому дискурсі (на матеріалі англійської та української

мов»), поданої на захист для здобуття наукового ступеня кандидата

філологічних наук за спеціальністю 10.02.15 – загальне мовознавство

У сучасній мовознавчій науці спостерігається підвищений інтерес до категорії модальності в її багатофункціональних виявах. Модальні відношення і засоби їх реалізації все частіше привертають увагу лінгвістів і стають об'єктом вивчення на лексико-граматичному, просодичному, комунікативно-функціональному рівнях. Судовому дискурсу у цьому контексті належить особливе місце, адже в комунікативному акті між суб'єктом діяльності та об'єктом, на який вона спрямована, стоять закон, право, влада, мораль, з одного боку, і професійна мета, з іншого. Ці фактори необхідно враховувати в моделюванні мовної стратегії та виборі тактики, тим більше, коли йдеться про мову обвинувача. У залежності від соціальних умов мовна стратегія і тактика комунікації зазнають істотних змін, і завдання дослідника полягає в тому, щоб з'ясувати, не тільки фактологічну структуру судового переконуючого дискурсу, а й забезпечити його переосмислення в певному соціальному і психологічному контексті. Вивчення лінгвістичних особливостей модальності у світлі цих завдань стає важливою науковою проблемою.

Відсутність у загальному мовознавстві комплексних досліджень лінгвістичних особливостей мови прокурора в судовому процесі на матеріалі сучасних англійської та української мов свідчить про актуальність роботи В. Аккурт, як із позиції теорії мовознавства, так і у прикладному аспекті.

Проблема мовних засобів переконання, аргументації в мовній діяльності вітчизняними та закордонними науковцями розглядалася переважно у зв'язку з процесом переконання взагалі, проте мовна діяльність у судовому дискурсі має свої особливості, що обґрунтовано і доведено в працях О.Александрова, М.Голєва, Ю.Прадіда, В.Третьякової, В.Чесних та інших дослідників. Дисертаційна робота Владислави Євгенівни Аккурт «Лінгвістичні особливості модальності переконання у мові обвинувача в судовому дискурсі (на матеріалі англійської та української мов)» знаходиться у річищі цих розвідок. Запропонована до розгляду дисертаційна робота орієнтована на виявлення комунікативних і структурно-семантичних параметрів організації висловлювань модальної семантики переконання в англійській та українській мовах, при цьому особливо підкреслюється їх соціально-прагматична спрямованість.

Привертає увагу внутрішня логіка структури поданої дисертації: дослідження «рухається» від загальних проблем – теоретичних передумов вивчення судового дискурсу (перший розділ дисертації) – до виконання конкретних дослідницьких завдань: досліджуються особливості функціонування мовних засобів актуалізації модальності переконання у мові прокурора (третій розділ наукової розвідки). Медіальною частиною роботи слугує другий розділ, де висвітлюється методика та описується сама процедура дослідження.

Така структура і композиція дисертаційної роботи дозволяє дослідниці систематизувати функціонально-комунікативні та прагматичні чинники комунікації у судовому дискурсі, акцентуючи увагу у першому розділі на комунікативних стратегіях в мові обвинувача, які автор роботи розглядає як фактор впливу; окремо виділяється підрозділ присвячений ролі модальності переконання в мові обвинувача. Безумовним досягненням В. Аккурт є дослідження й опис типологічно спільних закономірностей функціонування різнорівневих лексико-граматичних, просодичних, лінгвістичних одиниць в англійській та українській мовах, які передають модальність переконання у

мові обвинувача, а також виявлення конкретно-мовних особливостей. Цей шар дослідження, представлений другим і третім розділами, виявляє основні механізми реалізації та взаємодії лінгвістичних одиниць при передачі значення суб'єктивної модальності переконання в умовах процесуальної комунікації.

Дослідниця доводить, що прагматика комунікативного акту процесуальної діяльності в значній мірі залежить і від модальності мови, яка є проявом інтенції адресанта, допомагає реалізувати вербальні вміння прокурора, формує функціонально-композиційні компоненти соціальної комунікації як важливої складової юридичного / судового дискурсу.

Дослідження модальності переконання як лінгвістичного компонента потребує серйозного наукового дослідження, яке і демонструє запропонована до розгляду дисертаційна робота В. Аккурт.

Отже, дисертаційна розвідка Владислави Євгенівни Аккурт залишає позитивне враження, має безсумнівну практичну цінність і відповідає основним вимогам, що пред'являються до роботи такого рівня. Результати дисертаційної роботи представлені у вигляді наукових положень, що сформульовані та апробовані у доповідях на міжнародних і всеукраїнських конференціях, а також опубліковані у вигляді статей у фахових виданнях.

Проте, висловлю зауваження з приводу деяких положень дисертації, а також відзначу моменти, які, на мій погляд, вимагають уточнення в ході захисту.

1. Досліджуючи лінгвістичні особливості модальності переконання у мові прокурора у порівняльному аспекті на матеріалі української та англійської мов було б доцільно ретельніше дослідити спільні й відмінні риси форм переконання учасників судового процесу, що спостерігаються у представників різних соціальних і професійних груп. На мій погляд таких прикладів могло б бути більше.

2. Мова обвинувача, як відомо – мовний жанр, який максимально схильний до породження конфліктності комунікації. Як вірно відмічено в

роботі, ця специфіка зумовлена його інтенціональним змістом, семантико-прагматичною своєрідністю, засобами репрезентації. Самовизначення прокурора як мовця, як лідера комунікації обумовлено наявністю соціально-правових або особистісних повноважень на конфліктні мовні дії. Усвідомлення мовцем конфліктогенних властивостей обвинувального висловлювання визначає частотність імпліцитних та експліцитних трансформацій обвинувальної інтенції. Нажаль, в роботі не наведені кількісні показники таких трансформацій.

3. Аналіз особливостей реалізації переконливо-впливової функції у мові прокурора дозволяє простежити й визначити засоби актуалізації прагматичного значення за допомогою варіативності та взаємовпливу лінгвістичних одиниць. Які з цих засобів особливо тісно пов'язані з реалізацією прагматичного потенціалу мовних одиниць?

4. З огляду орфографії зауважу наступне:

а) русизми («потенціального» – с. 42, «ровна» – с. 137,);

б) зловживання зв'язкою «є» (показово: «не є достатніми для» – с. 48 замість «не достатні для»).

Висловлені зауваження загалом не применшують наукової цінності результатів дисертаційного дослідження. Проведений В. Є. Аккурт аналіз лінгвістичних особливостей модальності переконання у мові прокурора охоплюють проблеми, які є віддзеркаленням багатоаспектного поняття «модальність переконання» в його поліфункціональності.

Зміст представленої роботи, рівень апробації та публікації дисертанта за обраною темою, дозволяють дійти висновку, що представлена наукова розвідка В. Є. Аккурт «Лінгвістичні особливості модальності переконання у мові обвинувача в судовому дискурсі (на матеріалі англійської та української мов)», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.15 – загальне мовознавство, є самостійною завершеною роботою, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого

наукового співробітника» (Постанова Кабміну від 24 липня 2013 р., № 567), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.15 – загальне мовознавство.

Офіційний опонент

кандидат філологічних наук, доцент

кафедри іноземних мов

Одеської державної академії

будівництва та архітектури

Сивокін Г. В.

